

SRI GURU GOBIND SINGH COLLEGE

(Co-educational, Affiliated to Panjab University, Chandigarh)
Sector-26, Chandigarh -160019. (0172) 2792754, Telefax: (0172) 2790312

3.3.2 Number of research papers per teacher in the Journals notified on UGC website during the year

Table of content	Page Number
Heading of the document	1
List of papers with links to journals and links to papers. For papers that are not available online are given in this document. Last column of the table shows the page numbers in this document for such print-only papers	2-6
Proof of papers that are not available online	7-31
Proof of PIMT Journal of Research, Shodh Sarita and Shodh Sanchar being discontinued from UGC Care list from October 2021	32

Title of paper	Name of the author/s	Department of the teacher	Name of journal	Link to article/paper/abstract of the article	Page no.
Understanding the Self-Ordering of Amino Acids into Supramolecular Architectures: Co-Assembly Based Modulation of Phenylalanine Nanofibrils	Dr Prabhjot Singh	Chemistry	Materials Chemistry Frontiers	https://pubs.rsc.org/en/content/articlehtml/2021/qm/d0qm00784f?casa_token=7atmqV3rJx8AAAAA:XI02pc7CgRZKL54SQ0Z3vEgHVSAcQ8d1N4lu2MDpCxopOzZu-O206m_dkpQdYQ_pNWjB8eU-_Y4VnGI	
Earnings Quality: A Bibliometric Analysis	Dr Seema Mahajan	Commerce	PIMT Journal of Research	http://pimtjr.in/wp-content/uploads/2020/11/Abstract-July-September-issue-Vol.-12-No.4-AB.pdf#page=3	
Global Research Trends in Extensible Business Reporting Language (XBRL): A Bibliometric Analysis	Dr Manjinder Singh	Commerce	PIMT Journal of Research	http://pimtjr.in/wp-content/uploads/2021/04/AbstractsVolume-13-No.-2-January-2021-March-2021.pdf#page=57	
Empowerment and Job Satisfaction: A Relationship Study	Dr Harjeet Kaur Virk	Commerce	Shodh Sarita	Screenshots attached in PDF	7
Managing Stress at Workplace during COVID-19	Dr Harjeet Kaur Virk	Commerce	Shodh Sanchar Bulletin	Screenshots attached in PDF	8
Social Intelligence and its Impact on Job Satisfaction: A Study of the Managers of Marriott Hotels in North India	Dr Sumedha Vikram Khanna	Commerce	Shodh Sarita	Screenshots attached in PDF	9
Development and Validation of Social Intelligence Scale	Dr Sumedha Vikram Khanna	Commerce	Shodh Sarita	Screenshots attached in PDF	10
Ethical Concerns in e-Teaching: Awareness and Perceptions of e-Learners and e-Teachers	Dr Seema Chopra	Commerce	Shodh Sarita	Screenshots attached in PDF	11

Title of paper	Name of the author/s	Department of the teacher	Name of journal	Link to article/paper/abstract of the article	Page no.
Harmonization of International Accounting Standards	Dr Anupama	Commerce	Wesleyan Journal of Research: An International Research Journal	Screenshots attached in PDF	12
Hybrid Transform based Robust Watermarking Scheme for Video Objects	Ms Purnima and Ms Manbir Sandhu	Computer Science	Journal of Critical Reviews	http://www.jcreview.com/issue.php?volume=Volume%207%20&issue=Issue-19&year=2020	13
Plastic Regulation Practices Around the World and Lessons for India	Ms Amol Virk	Economics	Shodh Sanchar Bulletin	Screenshots attached in PDF	14
An Analysis of Trends of Fiscal Deficit in India	Ms Amol Virk	Economics	Sambodhi	Screenshots attached in PDF	15
Anthropocene in Literature: A Cry Advocating Sustainable Development	Ms Shweta Sharda	English	Sambodhi	Screenshots attached in PDF	16
Perceived Parenting and Perceived Teaching Style in Relation to Cognitive Skills of Adolescents	Dr Sandeep Kaur	Hindi	Research and Reflections on Education	Screenshots attached in PDF	17
A Study of Relationship between Perceived Parenting Style and Social Maturity of 9 th Graders	Dr Sandeep Kaur	Hindi	Shodh Sanchar Bulletin	Screenshots attached in PDF	18
A New Class of Irreducible Polynomials	Dr Sanjeev Kumar	Mathematics	Communication in Algebra	https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00927872.2021.1881789?casa_token=HHQB23qusoAAAAA%3AhxTwwJAZYQkZ9ysy8rgyPZtsRggjrHXEzapVxkTW52VdGIpyfZscqc6ZrS9GJpEIT5GU_cUJpI1GxQ	
A Study Related to Physical Activity and Eating Behaviour of the College Girls	Dr Sonia Kanwar	Physical Education	Shodh Sanchar Bulletin	Screenshots attached in PDF	19

Title of paper	Name of the author/s	Department of the teacher	Name of journal	Link to article/paper/abstract of the article	Page no.
Unraveling the Effect of Isotropic Strain on the Transport Properties of Half-Heusler Alloy LiScGe	Dr Ranber Singh	Physics	Journal of Alloys and Compounds	https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0925838820345953?casa_token=0z2b6Ql5D3UAAAAA:IinlDiopOLeVVFIAIE4pLsaqt5SJ95LeVHIAOjH9aDKIxiDsN5Y1QJvNw97KdoosLp1tXOhddQE	
Evidence of ZnCO ₃ Interstitial Phase in Carbon Implanted ZnO (002) Thin Films and Room Temperature Ferromagnetism	Dr Ranber Singh	Physics	Vacuum	https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0042207X20307582?casa_token=p5xc_QcC2QkAAAAA:mheY1sqhtl6nXYx4wPFj0zCp6eUDFkQj8cPOjzdUOQAUQ4hmGqVNEwGTLfoUBgnBLD5eKRxJ_84	
Pressure Induced Enhancement in the Power Factor of p-type LiScSi Half-Heusler Alloy	Dr Ranber Singh	Physics	AIP Conference Proceedings	https://aip.scitation.org/doi/abs/10.1063/5.0016656	
Structural, Electronic and Thermoelectric Properties of Two-Dimensional GeSe Bilayer	Dr Ranber Singh	Physics	AIP Conference Proceedings	https://aip.scitation.org/doi/abs/10.1063/5.0016845	
Electronic Structure Modification in Two-dimensional Pentagonal PdS ₂ by External Strain	Dr Ranber Singh	Physics	Canadian Journal of Physics	https://cdnsiencepub.com/doi/abs/10.1139/cjp-2021-0063	
Exceptionally High Open Circuit Thermoelectric Figure of Merit in Two-dimensional Tin Sulphide	Dr Ranber Singh	Physics	Journal of Physics Condensed Matter	https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1361-648X/ac0572/meta	
Tuning Electronic Properties of Pentagonal PdS ₂ Monolayer by Applying External Strain	Dr Ranber Singh	Physics	Indian Journal of Physics	https://link.springer.com/article/10.1007/s12648-021-02026-z	

Title of paper	Name of the author/s	Department of the teacher	Name of journal	Link to article/paper/abstract of the article	Page no.
Frequency Dependence Studies of Acoustical and Thermo-Dynamical Parameters of the Binary Mixtures of Isopropyl Sulphide and Acetic Acid	Dr Kuljeet Singh Chakkal	Physics	Romanian Journal of Acoustics and Vibration	http://rjav.sra.ro/index.php/rjav/article/view/136	
Evidence of Antimagnetic Rotation in 100 Pd	Dr Vipenpal Singh	Physics	Physical Review, C	https://journals.aps.org/prc/abstract/10.1103/PhysRevC.102.034321	
Study of Dielectric Properties of Se-Te-Zn ternary Chalcogenide Glasses	Dr Vipenpal Singh	Physics	AIP Conference Proceedings	https://aip.scitation.org/doi/abs/10.1063/5.0019464	
Social Media Te Harjeet Atwal Da Novel Hadse	Dr Jagdeep Singh	Punjabi	Shabad	https://www.harjeetatwal.com/files/ugd/c939ff7f8ccb0027e947f08cce8029a8d37eda.pdf#page=70	
Gurbani Da Urdu/Farsi Lipiantran: Swar Sathitian Da Mulankan	Mr Amrik Singh	Punjabi	Sheeraza	Screenshots attached in PDF	20-24
Gurbani Urdu/Farsi Lipiantran Vich Sirlekh Prabandh: Ik Sarvekhan	Mr Amrik Singh	Punjabi	Sheeraza	Screenshots attached in PDF	25
Punjabi Ate Urdu Da Bhashaye Tualuq: Itihasik Pichhokar'	Mr Amrik Singh	Punjabi	AABRU	Screenshots attached in PDF	26-28
Bani Mahla Naun Da Urdu/Farsi Lipiantran: Samasyavan Ate Samadhan	Mr Amrik Singh	Punjabi	AABRU	Screenshots attached in PDF	29-31

Title of paper	Name of the author/s	Department of the teacher	Name of journal	Link to article/paper/abstract of the article	Page no.
Distinction of Two Featherback Species (Osteoglossiformes: Notopteridae) in India Based on Scale Structure	Dr Inderpal Singh Sidhu	Zoology	Records of the Zoological Survey of India	http://www.recordsofzsi.com/index.php/zsoi/article/view/152790	
Stock Structure Delineation of an Endangered Mahseer, <i>Tor Putitora</i> (Teleostei: Cyprinidae) from Two Indian Rivers by Morphological and Meristic Attributes	Dr Inderpal Singh Sidhu	Zoology	Iranian Society of Ichthyology	http://www.ijichthyol.org/index.php/iji/article/view/7-4-5/324	
Mitochondria-Targeted Small Peptide, SS31 Ameliorates Diabetes Induced Mitochondrial Dynamics in Male TallyHO/JngJ Mice	Dr. Jasvinder Singh Bhatti	Biotechnology	Molecular Neurobiology	https://link.springer.com/article/10.1007/s12035-020-02142-7	
Protective effects of a mitochondria-targeted small peptide SS31 against hyperglycemia-induced mitochondrial abnormalities in the liver tissues of diabetic mice, Tallyho/JngJ mice	Dr. Jasvinder Singh Bhatti	Biotechnology	Molecular Neurobiology	https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1567724921000143	

EMPOWERMENT AND JOB SATISFACTION : A RELATIONSHIP STUDY

□ Dr. Harjeet Kaur Virk*
Dr. Gurjeet Virk Sidhu**

ABSTRACT

The concept of Empowerment has gained much importance in modern times. Empowerment means “to give power to” which means to give authority, authorization or energy. Job Satisfaction is an attitude which shows the level of being happy or unhappy with the workplace, work and organization. Job Satisfaction is determined by many factors. In the present study the effect of demographic variables namely age, experience and income on empowerment and job satisfaction of LIC employees was studied. Further a relationship between empowerment and job satisfaction was studied. A sample of 50 employees working in Life Insurance Corporation Ltd. located in Chandigarh was selected. Empowerment Scale developed by Spreitzer (1995) and Job Satisfaction scale developed by Spector (1985) was taken for the study. The results showed that age, experience and income have no significant effect on employee empowerment. On the other hand, age, experience and income have a significant effect on job satisfaction. The results further showed that there is a negative relationship between empowerment and job satisfaction among LIC employees.

Keywords : Empowerment and Job Satisfaction

INTRODUCTION

The concept of employee empowerment gained immense popularity in the 1990s and is set to continue as a popular organizational initiative. This popularity may be attributed to the realization of the importance of the human resource in an organisation as the foundation of any quality improvement or customer satisfaction programme (**Peters & Waterman 1982**). Until the employees do not feel empowered, they are not satisfied with their jobs.

Recognition of the importance of employee empowerment as well as job satisfaction by organisations in developing countries in recent years has been heavily influenced by the relative success of the concept in developed countries, and in particular India, where employee empowerment and job satisfaction are greatly emphasised. Life Insurance Corporation of India (LIC), one of the public sector monoliths in the insurance

sphere, has been rendering yeoman service to the public. However, privatization of insurance market has triggered competition. This, in turn, has mounted pressure on all categories of employees in the LIC. Therefore, in the present study an attempt has been made to study the relationship between empowerment and job satisfaction of LIC employees. Further it would help the LIC to make suitable changes in its HR policy so as to accomplish the cherished objectives of LIC in the highly competitive environment.

LITERATURE REVIEW

Studies on Empowerment and Demographic Variables

Empowerment is defined as a motivational structure that manifests itself with four concepts. These are concepts of meaning, competence, self-determination, and impact. Significance refers to the harmony between one's own beliefs, values and ideals,

*Assistant Professor in Commerce - Sri Guru Gobind Singh College, Sector 26, Chandigarh

**Assistant Professor in Sociology - Mehr Chand Mahajan DAV College for Women, Sector-36 , Chandigarh

MANAGING STRESS AT WORKPLACE DURING COVID-19

Dr. Harjeet Kaur Virk*

ABSTRACT

The unprecedented situation that COVID-19 posed before the world has created an equal challenge before everyone irrespective of profession, geography or demographics. The Concept of 'Work from Home' was implemented at the workplace, which a new for Indian scenario. Employees are stressed about new working patterns, job insecurity and isolation. There were incidences of physical health concerns and mental health problems. Therefore, in this paper, an attempt has been made to identify the causes, effects and ways to manage stress at the workplace during COVID-19. Organisations should become a responsible leader and try bringing a supportive organizational culture during the pandemic.

Keywords : COVID-19, Stress, Causes of Stress, Effects of Stress, Coping Strategies for Stress

Introduction

The COVID-19 pandemic shocked the entire world. Across the globe, all countries trying to bring every aspect of their economy to a grinding halt and focus on curbing infections and treating the infected. The Coronavirus (COVID-19) first seemed in Wuhan City in China in December 2019 and in a matter of weeks, it becomes one of the major concerns for humankind (Johns Hopkins University & Medicine, 2020). The World Health Organization declared the infection as a global emergency (World Health Organization, 2020a; Cucinotta & Vanelli, 2020) and the spread has reached every part of the world (World Health Organization, 2020a; Johns Hopkins University & Medicine, 2020). On 30th January, the first case of the COVID-19 pandemic in India was reported.

The effort across the world is overcoming the challenges posed by COVID-19 on physical, mental, intellectual, economic and psychological aspects of everyone. This pandemic also increased the stress among employees. While the term 'Stress' occurs when people perceive that events are placing excessive demand on

mental and physical energy, which can disrupt the normal psychological as well as physiological functioning of an individual. Though stress in moderate doses is necessary as it gives energy to increase one's performance and can stimulate one's ability to dig deep into and discover one's true potential. But, if the magnitude of the stressor exceeds the individual's capacity to cope, it leads to negative moods and emotions and excessive demands made upon the energy, strength and resources of a person lead to burnout or stress. A stress situation can be real or perceived. The process of stress depends on the person's self-appraisal of the situation. To the same stress situations, different individuals respond differently. It is formed by what we think rather than by what has happened. Employees are stressed about work owing to new working patterns, isolation and job insecurity. This study identifies the causes, effects and ways to manage stress at the workplace during COVID-19.

Review of Literature

Work related stress is identified as a negative response to the demands and pressures faced by a worker when his/her abilities may not match with the job

*Assistant Professor in Commerce - Sri Guru Gobind Singh College, Sector 26, Chandigarh

SOCIAL INTELLIGENCE AND ITS IMPACT ON JOB SATISFACTION : A STUDY OF THE MANAGERS OF MARRIOTT HOTELS IN NORTH INDIA

Ms. Sumedha
Prof. Sanjay Kaushik

ABSTRACT

Hospitality industry is the backbone of every economy and when it comes to developed countries like North India, its role and importance increases. The sector works in a distressing environment where there is less stability. It is very important for the managers working in the hospitality industry to get satisfaction from their jobs so that they are able to perform better. This study focuses on the nervous system of the hospitality industry which are the managers. In this study, the social intelligence of the managers of the hotels of Marriott Hotels located in North India have been studied along with its impact on job satisfaction. The sample of 110 managers have been taken for the study. Tromsø Social Intelligence Scale (TSIS) was used to measure the social intelligence and Specter (1985) measured the job satisfaction of the employees. Correlation coefficients were studied. The Regression model was applied to test the variables. This study suggests that by emphasizing on emotional intelligence, not only does it impacts the job satisfaction but also contributes and boost the efficiency and effectiveness in their respective fields.

Keywords : Social intelligence, Social skills, Social awareness, Social information processing, Job satisfaction

1. INTRODUCTION

Employees and leaders need to be socially intelligent. It is important for the individuals to read situations and people well. This applies to hospitality industry as well. In 1950s, Social Intelligence was dismissed simply as general intelligence in social situations, but since then has been rethought, as neuroscience has been able to more accurately explain what different areas of the brain regulate. It can now be seen that the brain is actually "wired to connect" (Goleman, 2006). One of the major concerns in hospitality industry right now is job satisfaction, and most employers understand that hospitality employees must be fully satisfied in order to increase customer loyalty. Social Intelligence studies address how people interact within a relationship and focuses on a two-person interaction (Goleman, 2006). In hospitality industry it is extremely important to be socially intelligent to fulfill the needs of the customers effectively.

The present study is an attempt to analyze the Social Intelligence and its impact on the employees of Marriott Hotels. It seeks to determine whether high level of Social Intelligence can be related to higher level of job satisfaction.

2. OBJECTIVES

1. To observe the relationship of social intelligence and job satisfaction.
2. To find out the association between social skills and job satisfaction.
3. To observe the association between social awareness and job satisfaction.
4. To study the relationship between social information processing and job satisfaction.

3. REVIEW OF LITERATURE

The concept of Social intelligence (SI) has been developed over a period of time as a complement to intelligence to intellect and emotional intelligence among others (Weinberger, 2009). The research

*Research Scholar - University Business School Panjab University, Chandigarh
**University Business School Panjab University, Chandigarh

DEVELOPMENT AND VALIDATION OF SOCIAL INTELLIGENCE SCALE

Ms. Sumedha Vikram Khanna*

ABSTRACT

A self-structured questionnaire was prepared to measure the Social Intelligence of the managers in the Hospitality industry. Pilot testing of the questionnaire was conducted by getting it filled by 162 respondents. Reliability and validity of the scale were done in order to calculate the value of Cronbach's Alpha (α). The reliability coefficient indicated that the scale used for measuring Social intelligence (SI) was quite reliable as the alpha value was .906. Factor Analysis was conducted to reduce the factors. EFA was performed. The present scale can be very useful for finding out the social intelligence of the managers in the hospitality industry.

Keywords: Development, Validation, Social Intelligence, Scale.

1. INTRODUCTION

Social Intelligence is the capability to work in a team with others while engaging their cooperation. It is a combination of sensitivity to the needs and interests of others, sometimes known as "social radar", an approach of generosity and consideration, and a skill of practical skills for interacting successfully with people in any setting. Social Intelligence provides a highly accessible and comprehensive model for describing, assessing, and developing Social Intelligence at a personal level. Dealing with social situations depends upon the person's ability. The socialization of a person starts when he is born and continues till his death.

Daniel Goleman described Social Intelligence as "the capacity for recognizing our own feelings and those for motivating ourselves and our relationships" (Goleman, 1995). Therefore, it is of great importance to study the Social Intelligence of employees, especially in the hospitality industry, as it is important for them to be socially intelligent to perform better. And if employees are socially intelligent they shall be able to have a better

relationship with their customers which in turn would result in a successful business.

2. REVIEW OF LITERATURE

Thorndike (1920) was the first to coin the term Social Intelligence. He referred to Social Intelligence as the person's ability to understand and manage other people and to engage in adaptive social interactions. He gave the psychometric view of Social Intelligence in "**Intelligence and its uses**" in the **Harper's Magazine**, in which he divided intelligence into three aspects: the ability to understand and manage ideas (abstract intelligence), concrete objects (mechanical intelligence), and people (Social Intelligence).

Grosvenor (1927) in a study of Social Intelligence of high school students observed that high achievement groups tended to have high Social Intelligence scores than groups who were considered to be academic failures. It was also stated that chronological age was found to have a negative correlation with Social Intelligence, and physiological age had a positive correlation with Social Intelligence.

UGC Approved
Care Listed Journal

PUBLISHED BY

Chief Editorial Office

448/119/76, Kalyanpuri, Thakurganj Chowk,
Lucknow, Uttar Pradesh - 226003

+91-94155 78129 | +91-79051 90645

serfoundation123@gmail.com | serresearchfoundation.in

Certificate of Publication

Ref. No.: **SS/2021/SIF13**

Date: **13-03-2021**

Authored by

Dr. Seema Chopra

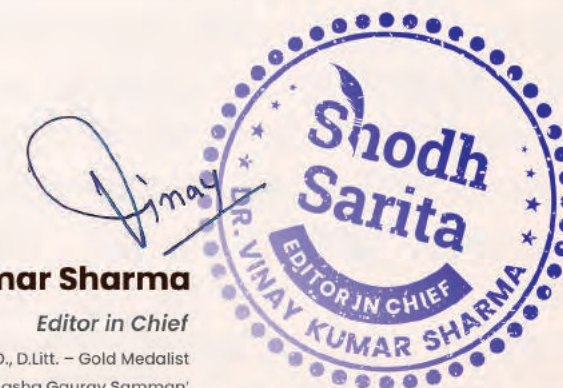
Sri Guru Gobind Singh College Sector-26, Chandigarh

for the Research Paper titled as

**ETHICAL CONCERNS IN E-TEACHING : AWARENESS AND
PERCEPTIONS OF E-LEARNERS AND E-TEACHERS**

Published in

Shodh Sarita, Volume 8, Issue 29, January to March 2021

Dr. Vinay Kumar Sharma

Editor in Chief

M.A., Ph. D., D.Litt. – Gold Medalist

Awarded by The President of India 'Rajbhasha Gaurav Samman'

Harmonization of International Accounting Standards

Dr. Anupama*

Assistant Professor, SGGS College, Sec-26, Chandigarh, India.

Abstract: For proper working of money market fair, timely and reliable information is required. There is striking increase in number of MNCs, foreign direct investments as well as use of foreign securities due to globalization. Due to this the need of comparable standards has emerged recently. The reliability of financial statements becomes doubtful if same transactions are recorded differently in different countries. Harmonization of accounting standards in different countries has been introduced so as to improve the quality and reliability of financial statements. My research paper aims at studying concept of harmonization, how various agencies and accounting bodies are involved in convergence of these standards and also to know various benefits and limitations of harmonization. Since efforts are being made to make harmonization at international level. I have also tried to study how harmonization of accounting standards is done in country and what are the efforts being made at national level.

Key Words: Harmonization, Convergence, Accounting standards, IASC, IFRS.

Article History

*Received: 11/08/2020; Accepted: 15/09/2020

Corresponding author: Dr. Anupama

Introduction

Due to liberalization and globalization whole world has become one place. There is sudden and dramatic increase in cross border business transactions. Financial statements are one of most important part of business organizations. With the help of financial statements one can see true and fair view of financial position of the business. Accounting is considered as language of business which not only records business transactions but also helps in taking various business decisions. So it becomes necessary that there must be some set of accounting standards which can be applied at international level. For this purpose we need convergence of old accounting standards into new set of accounting standards.

Aim of the study

1. To study con Standards
2. To study sta
3. To study me
4. To study sta
5. To study ad

Research Method

The main objective is to study the beneficial for accounting standards at international level. For the purpose of this study, articles, journals and

1. Brief history

The history of accounting transactions were recorded in trade came into existence. Harmonization has been an economic assimilation. Each country had own system of accounting. Analysis of accounting standards which can be applied

2. International

Professional accounting Committee in 1973. The committee in accounting standards reports. The committee failed to achieve

2.1 The origin

Due to globalization of business, standard s

HYBRID TRANSFORM BASED ROBUST WATERMARKING SCHEME FOR VIDEO OBJECTS

Purnima¹, Rakesh Ahuja², Nidhi Gautam³, Manbir Sandhu⁴

^{1,2}Chitkara University Institute of Engineering and Technology, Chitkara University, Punjab, India

³University Institute of Applied Management Sciences, Panjab University, Chandigarh, India

⁴Sri Guru Gobind Singh College, Sector-26, Panjab University, Chandigarh, India

E-mail: purnima.arvind@gmail.com¹

Received: 14 March 2020 Revised and Accepted: 8 July 2020

ABSTRACT: With the rapid advancement in technology in the recent years, the usage of Internet has immensely increased leading to voluminous generation and transfer of multimedia data. With the increase in data dissemination, there exists a need for prevention of potential issues like copyright violation, data authenticity and ownership identity theft. This paper provides a method to guard the copyright information with the insertion of a watermark image in the video frames that helps to protect the ownership identity of the original video. In the suggested technique, an image is embedded into LLLL band obtained by second level wavelet disintegration as a watermark as well as into the HH band acquired by applying single level discrete wavelet transform. Finally, the robustness of the image watermark has been evaluated after implementing several attacks like cropping, rotation and noise addition and effectively taken out the watermark from the affected frames of the video.

PLASTIC REGULATION PRACTICES AROUND THE WORLD AND LESSONS FOR INDIA

Amol Virk*

ABSTRACT

Advent of plastic at the dawn of the 20th century revolutionised and greatly facilitated the global scenario from the health sector to safe food storage, proving to become a miracle material and virtually defining the way of life. Over the years plastic waste has been discarded incorrectly at unsuitable locations which has caused a plethora of environmental, health and economic hazards. The present study starts with an overview of the global actions introduced by different countries by assessing selected, region-wise case studies. It summarises the impact of different abatement policies on reducing the global 'plastic footprint'. Further, recommendations for timely tackling of the mounting menace have been given in the concluding segment. The global commitment against overwhelming use of plastics and their favourable outcomes, with success stories have been detailed through case studies. Cases of failure give important policy lessons for developing countries like India. The paper concludes by stressing the fact that plastic, per se, isn't bad, it is the indiscriminate exploitation of the 'miracle material' that has manifested into a menace. The prerogative is thus on us to take judicious steps today to create a sustainable environment for the future generations.

Keywords : Plastic, Plastic Bag, Ban, Environment.

INTRODUCTION

Advent of plastic at the dawn of the 20th century revolutionised and greatly facilitated the global scenario from the health sector to safe food storage, proving to become a miracle material and virtually defining the way of life.

The benefits of plastic are inarguable. The qualities of being cheap, lightweight and easy to make have led to a boom in the production of plastic over the past century. However, we are becoming increasingly unable to cope with the amount of plastic waste we generate. If current production and consumption patterns and waste management practices continue, then by 2050 there will be around 12 billion tonnes of plastic litter in landfills and the environment (UNEP, 2018)

The most single-use plastics found in the environment are non-biodegradable i.e. the environment does not have a natural mechanism to rid itself of them

and they can take thousands of years to decompose. The toxins thus released are typically hazardous for the soil and water.

Plastic waste causes a plethora of environmental, health and economic hazards. Clogged water-bodies and sewers because of indiscriminate dumping of plastic garbage exacerbate the impact of natural calamities by creating manmade disasters like flash floods. Toxic materials from plastics when ingested by animals enter the food-chain, damaging the lungs, nervous system and reproductive organs. Burning plastics exposes people to harmful, carcinogenic emissions like dioxins. The expanse of economic impairment in coastal areas of Asia-Pacific and Europe is borne in terms of immeasurable loss of marine life and tourism. Studies suggest that the total economic damage to world's marine ecosystem caused by plastic amounts to at least \$13 billion every year. (UNEP, 2014).

*Assistant Professor in Department of Economics, Sri Guru Gobind Singh College, Sector-26, Chandigarh.

AN ANALYSIS OF TRENDS OF FISCAL DEFICIT IN INDIA

Amol Virk

Assistant Professor in Department of Economics, Sri Guru Gobind Singh College, Chandigarh

ABSTRACT

The fiscal distress of 1990 in India was an outcome of the deteriorating fiscal situation accounted for by the burgeoning burden of non-development or revenue expenditure and the overall imprudent macro management of the economy throughout the decade of 1980s. This unsustainable situation assumed crisis proportions because of the cavalier policies of the government which had put it into a debt-trap like situation. Since the economic reforms of 1990-91, low fiscal deficit-GDP ratio targets have been set and subsequently achieved as a result of the enactment of the Fiscal Reforms and Budgetary Management (FRBM) Act, 2004. However, the Indian economy is still lagging behind as the mandate of the FRBM Act to completely eliminate the revenue deficit and bring down the fiscal deficit to a level below 3 per cent of the GDP by 2009 has not been realised even after a decade. Thus, there arises a need to analyse the fiscal deficit along with government expenditure and government revenue in India for the past three decades since the initiation of the New Economic Policy, 1990. The paper aims to study and analyse the trends of the central government's deficit as a percentage of GDP since the post-reform period in India covering the new economic policy of 1991, the FRBM Act of 2003 and financial crisis of 2008. Overall, since 2003-04 the government has been more proactive and has undertaken fiscal policy reforms to ensure a steady reduction in fiscal deficit as a percentage of GDP leading to a more resilient economy. Fiscal consolidation is thus a true challenge because lower fiscal deficit reduces the government's expenditure on interest payment and unlocks funds for investments in social welfare programmes as well as infrastructure development.

Keywords: fiscal deficit, revenue deficit, GDP, FRBM Act.

INTRODUCTION OF THE CONCEPT OF FISCAL DEFICIT IN INDIA

Till the 1980s, fiscal imbalance in India was viewed in terms of overall budget deficit measured by the difference between the expenditure and receipts under the revenue and capital accounts considered together. This variation between the two was overcome through the mechanism of 'deficit financing' which is ideally the last recourse for the government in times of financial crisis. The fiscal distress of 1990 in India was an outcome of the deteriorating fiscal situation accounted for by the burgeoning burden of non-development or revenue expenditure and the overall imprudent macro management of the economy throughout the decade of 1980s. The gross fiscal deficit, at an alarming rate of 7.8 per cent in 1990-91, had led to increased internal debt of the Government which had risen to 49.7 per cent of the GDP at the end of 1990-91. This unsustainable situation assumed crisis proportions because of the cavalier policies of the government which had put it into a debt-trap like situation. The widening gap between the revenue and expenditure, along with other internal and external imbalances could no longer be curbed and the government had to resort to remodel the Indian economy by introducing stricter structural reforms and macroeconomic stabilisation agreed under the 'Washington Consensus' of the IMF. Following the U.S. budgetary practices and principal policy of the International Monetary Fund, fiscal deficit is now measured as the difference between the total government expenditure over government revenue and grants and thus reflects the total resource gap.

Fiscal correction in the form of reduction in capital expenditures and social services was an important measure of the macroeconomic stabilisation programme. Since the economic reforms of 1990-91, low fiscal deficit-GDP ratio targets have been set and subsequently achieved as a result of the enactment of the Fiscal Reforms and Budgetary Management (FRBM) Act, 2004. However, the Indian economy is still lagging behind as the mandate of the FRBM Act had to completely eliminate the revenue deficit and bring down the fiscal deficit to a level below 3 per cent of the GDP by 2009 has not been realised even after a decade.

THEORETICAL BACKGROUND

There is no agreement among economists either on analytical grounds or on the basis of empirical results whether financing government expenditure by incurring a fiscal deficit is good, bad, or neutral in terms of its real effects, particularly on investment and growth. There are alternative schools of thought apart from the Classical View that discuss the impact of fiscal deficit on growth- the Neo-classical View, the Keynesian View and the Ricardian Equivalence.

The Classical View: Adam Smith in his 1776 book "An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations" opposed extensive government involvement for both philosophical and crowding out reasons and favoured resources in the form of taxation or borrowing from the private sector. Later, classical economists like John Stuart Mill and J.B. Say reiterated Adam Smith's maxim that government spending was an unnecessary stabilization tool as private investment was sufficient to utilize the funds provided by private saving. In the classical case the effect of deficit-financing implies that the increase in the interest rate results in a reduction in private investment spending which precisely offsets the increase in government expenditure.

The Neoclassical View

According to the Neoclassical economists, government spending has a negative impact on overall GDP which depends on how the increase in government spending will impact consumption and private investment (Baxter and King, 1993). They postulate that an increase in government spending and tax cuts "crowd out" private sector investment by increasing interest rates. When the interest

ANTHROPOCENE IN LITERATURE: A CRY ADVOCATING SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Shweta Sharda

Assistant Professor, Dept. of English, Sri Guru Gobind Singh College, Sec 26, Chandigarh

Abstract

Earth is entering a new geological phase, the Anthropocene, where man has transformed the face of the earth to such an extent through human intervention that it has altered the delicate balance of many ecosystems and has damaged the ecology of the planet irreparably. The human agent has become a prime mover and appropriator of all available resources of the earth, relegating all other non human species to the fringes of the earth. Scientists, writers and poets have warned against the possible devastating effects of mindless human exploitation of Earth's resources. Literature has played a very important role in drawing the reader's attention towards the essential, deep relationship man has with Nature and Environment. It has also warned man of the consequences of irresponsible use of Nature's resources. In this paper, I will explore the concept of Anthropocene and Sustainable Development with reference to Eco criticism. Selected extracts from various literary texts will be studied which highlight Man's relationship with Nature and bring to focus humankind's urgent need to reconnect with Nature and move towards sustainable development and eco-friendly practices.

Key Words: Nature, Ecology, Anthropocene, Sustainable Development.

The relationship between Man and Nature has been explored by philosophers, poets and scientists alike since time immemorial. There have been innumerable philosophical deliberations on the dynamics between Man and Nature. In the Upanishads, a passage from *Taittiriya Upanishad* (2-1) of *Krishna Yajurveda* says:

"The all pervading space emerged from the eternal Consciousness. From space, emerged air. From air, emerged fire,

And from fire, emerged water Earth as we see, has emerged from these waters. The plant kingdom originated thereafter. Plants became the food for the living beings, And thus, all the living beings emerged." (qtd in K.Aravinda Rao 30)

Upanishads explain the concept of all the five elements coming together to create earth and all the living beings on it and indicate man's position on this earth. The passage explains that all living beings, including humans emerged from the plant kingdom. It further reveals that we are all "annam" i.e. food. The *Taittiriya Upanishad* reveals how the sage cries out "ahamannamahamannamahamannam.h." "I am food, I am food, I am the eater, I am the eater," when this truth dawns on him. (Sethumadhavan 56, 57) This description of the origin of the earth, of man's being a part of the food chain and no more important than all the other non human species on earth closely corresponds to the scientific explanation of the origin of the earth, food chain and man's position in the hierarchy of living beings.

Scientists talk of Nature in terms of ecology and environment. The German zoologist Ernst Haeckel coined the word ecology and defined it as a "relation of the animal both to its organic as well as its inorganic environment" (qtd in Laferrière and Stoett 25). It is evident from the above two passages that deep ecology and awareness of man's position in the whole scheme of earth's living system was an active awareness in the ancient times. Today, modern man has lost this essential awareness and is over abusing Earth's resources and upsetting the delicate balance between the various ecosystems of the Earth.

The impacts of human activity are so wide and all pervasive that it is not possible to even innumerate them in the limited scope of this paper. For the purpose of illustration, I will take an example of the rising temperatures all across the globe. "Our Common Future"(1987) - A Report published in-1987 by the World Commission on Environment and Development of the UN had said "The burning of fossil fuels puts into the atmosphere carbon dioxide, which is causing gradual global warming. This 'greenhouse effect' may by early next century have increased average global temperatures enough to shift agricultural production areas, raise sea levels to flood coastal cities, and disrupt national economies." (12).

There are many interrelated phenomena which have been caused by the rising temperature like the rising of sea level and the melting of the glaciers. The manifestations of all these interrelated phenomena can be seen in many countries. According to the State of the Climate: Global Climate report for January 2020 by the NOAA National Centers for Environmental Information "The global land and ocean surface temperature for January 2020 was the highest in the 141-year record, with a temperature departure from average of 1.14°C (2.05°F) above the 20th century average." ("Global Climate Report'-Jan 2020) National Centers for Environmental Information, National Oceanic and Atmospheric Administration, Dept of Commerce, USA (<https://www.ncdc.noaa.gov/sotc/global/20200>). The above statistics are proof that in 2020, all these phenomena are ground reality.

The outbreak of the novel Corona Virus Pandemic all across the globe is the most recent warning bell for humanity. The death toll is increasing steadily across the globe. There are 87137 confirmed cases globally as on date. (WHO Corona virus disease 2019) Situation Report -41

How can we reverse these harmful trends? The answer may lie in going back to some aspects of our traditional lifestyles,

becoming keenly aware of our relationship with Nature and actively involving children and youth in all such endeavours. "Our Common Future"(1987) - A Report published in 1987 by the World Commission on Environment and Development of the UN further said "Humanity has the ability to make development sustainable to ensure that it meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs."(16)

The concept of judicious use of Earth's resources ie the concept of Sustainable Development as advocated by the aforementioned report was a lived phenomena in our cultural tradition.

The word Prithvi, as it appears in ancient texts, represents the whole ecosystem, connoting much more than what is denoted by the word "Earth" as we use it today in common parlance.

The Atharva Veda - Ode to the Earth, Prithivi Sukta hails Prithivi as the mother. It clearly places Prithivi on a much higher pedestal than man as Prithivi is the giver and supporter of life.

PERCEIVED PARENTING AND PERCEIVED TEACHING STYLE IN RELATION TO COGNITIVE SKILLS OF ADOLESCENTS

UGC CARE
APPROVED

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the perceived parenting and perceived teaching style in relation to cognitive skills of adolescents. Random sampling technique was used to select the sample a total of 479 school students of U.T. (Chandigarh) and Parenting Style scale developed by R. L. Bharadwaj, H. Sharma, and A. Garg (1998) and Perceived Teaching Styles Scale and Cognitive Competence Battery developed by Investigator were used. The results showed that the high favourable perceived parenting styles with student-centred perceived teaching style scored higher mean scores of cognitive skills of adolescents as compared to low favourable perceived parenting styles with teacher-centred perceived teaching style.

Key-words- Perceived Parenting styles, Perceived Teaching styles, Cognitive skills, Adolescents, School Students.

Introduction

Adolescence phase is marked by the onset of puberty, emergence of more advanced cognitive abilities and the transition into new roles in society (Hill, 1987). Parental acceptance, rejection and encouragement shape the individual's view of the world, his attitudes toward society, conflicts and resolution. Parenting has often been metaphorically described as an exciting and rewarding journey, providing a sense of fulfilment that is said to be incomparable to most other significant milestones of life. However, the same journey has also been regarded as a potential source of tremendous stressors and challenges, both for the parents and for the significant others involved. These very sentiments about parenting adolescents have been aptly expressed as being a source of excitement and anxiety, happiness and troubles, discovery and bewilderment and breaks with the past and yet of links with the future. With the evolving advancements and progress in our society over the past few decades, parenting practices as well as perceptions about parenting have undoubtedly witnessed adaptations in accordance with the changing times.

After Parents the teachers act as mentors pursuing all round development of learners. A teacher is a person engaged in interactive behaviour with one or more students for the purpose of effecting change. The change, whether it

is to be in knowledge (cognitive), skill (psychomotor) or feeling state (affective) is intentional on the part of the teacher (McNeil & Popham, 1973). Further, Walberg (1972) and Winne and Marx (1977) emphasized that student's perceptions of their teacher's behaviour should not be underestimated rather it should be considered an important mediator between the instructional characteristics and academic achievement. Wubbels and Levy (1993) reaffirmed the role and significance of teacher behaviour in the classroom environment and in particular how this can influence students' motivation and ultimately, achievement. Various researches have shown that students' perceptions of teacher-student interpersonal behaviour are strongly related to student achievement and motivation in all subject areas (Wubbels and Brekelmans 1998). An earlier study found that student perceptions of support, interest and respect received from their teachers was the most influential element of academic motivation, effort and achievement (Zimmerman, Khoury, Vega, Gil, & Warheit, 1995). They also noted that students' perceptions of teacher disinterest directly related to feelings of alienation, lack of commitment to school and high dropout rates of low socioeconomic status minority students (Zimmerman, Khoury, Vega, Gil,

Sandeep Kaur

Research Scholar, Department of Education, Panjab University, Chandigarh

APPROVED UGC CARE

ISSN - 2229 - 3620

SHODH SANCHAR BULLETIN

JOURNAL OF ARTS, HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY QUARTERLY BILINGUAL PEER REVIEWED REFEREED RESEARCH JOURNAL

Certificate of Publication

Sandeep Kaur

Research Scholar

Department of Education, Panjab University, Chandigarh

Dr Kanwalpreet kaur

Assistant Professor

Institute of Educational Technology and Vocational Education

Panjab University, Chandigarh

TITLE OF RESEARCH PAPER

A study of relationship between Perceived Parenting Style and Social Maturity of 9th Graders

This is certified that your research paper has been published in
Shodh Sanchar Bulletin, Volume 10, Issue 38, April to June 2020

Date : 28-06-2020

Editor in Chief
SHODH SANCHAR BULLETIN
BILINGUAL INTERNATIONAL
RESEARCH JOURNAL, LUCKNOW

CHIEF EDITORIAL OFFICE

• 448 /119/76, KALYANPURI THAKURGANJ, CHOWK, LUCKNOW -226003 U.P.

Cell.: 09415578129, 07905190645

E-mail : serfoundation123@gmail.com

Website : <http://serresearchfoundation.in> | <http://serresearchfoundation.in/shodhsancharbulletin/>

UGC APPROVED
CARE LISTED JOURNAL

ISSN - 2229 - 3620

GOVT. OF INDIA RNI NO. - UPBIL/2015/62096

SHODH SANCHAR BULLETIN

JOURNAL OF ARTS, HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY QUARTERLY BILINGUAL PEER REVIEWED REFEREED RESEARCH JOURNAL

Ref. No. : SSB/2020/RRS30

Date : 11-12-2020

Certificate of Publication

Dr. Sunita Devi
Saupin's School Sector 32
Chandigarh

Dr. Sonia Kanwar
Assistant Professor
Sri Guru Gobind Singh College
Sector -26, Chandigarh

TITLE OF RESEARCH PAPER

A STUDY RELATED TO PHYSICAL ACTIVITY AND EATING BEHAVIOUR OF THE COLLEGE GIRLS

This is certified that your research paper has been published in
Shodh Sanchar Bulletin, Volume 10, Issue 40, October to December 2020

Editor in Chief
SHODH SANCHAR BULLETIN
BILINGUAL INTERNATIONAL
RESEARCH JOURNAL, LUCKNOW

CHIEF EDITORIAL OFFICE

• 448 /119/76, KALYANPURI THAKURGANJ, CHOWK, LUCKNOW -226003 U.P.

Cell.: 09415578129, 07905190645

E-mail : serfoundation123@gmail.com

Website : <http://serresearchfoundation.in> | <http://serresearchfoundation.in/shodhsancharbulletin/>

220

ਸ਼ੀਰਾਜ਼ਾ

ਜੇ. ਐਂਡ ਕੇ. ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਆਰਟ, ਕਲਚਰ ਐਂਡ ਲੈਂਗਵੇਜਿਜ਼, ਜੰਮੂ

Regd. No. 28873/78
ISSN 2319-5053
UGC Approved

May - June 2020

Published by the Secretary on behalf of
J&K Academy of Art, Culture and Languages, Jammu
and Printed at Classic Printers, Bari Brahamana, Jammu

Editor-in-chief
Munir-ul-Islam

Editor
Popinder Singh Paras

ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।
ਮੋਬਾਇਲ : 9906977731

- ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ** : ਸੈਕਰੇਟਰੀ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਆਰਟ, ਕਲਚਰ ਐਂਡ ਲੈਂਗਵੇਜ਼, ਜੰਮੂ- 180 001
- Publisher** : Secretary, J&K Academy of Art, Culture and Languages
JAMMU- 180 001
- ਛਾਪਕ** : ਕਲਾਸਿਕ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਈਵੇ, ਬੜੀ ਬਾਹਮਣਾ, ਜੰਮੂ
ਦੂਰਭਾਸ਼ - (01923)-220243, 94191-49293
- ਮੁੱਲ** : ਦਸ ਰੁਪਏ
- ਵਾਰਸ਼ਕ** : 50 ਰੁਪਏ

ਤਤਕਰਾ

□ ਆਲੇਖ

- ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ : ਵਰਤਮਾਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਰੂਪ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ)/
ਡਾ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ/1
- ਵਿਲੱਖਣ ਕਹਾਣੀ ਸਿਰਜਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਉਸਤਾਦ : ਹਰਭਜਨ ਸਾਗਰ/ਡਾ. ਕਮਲ ਦੀਪ
ਸਿੰਘ/8
- ਨਾਰੀਵਾਦ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਔਰਤ/ਚੰਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ/22
- ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਤੇ ਮਨਜੀਤਪਾਲ ਦੀ ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਕਾਵਿ ਨਾਟ 'ਲੂਣਾ' ਤੇ
'ਸੁੰਦਰਾਂ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ)/ਰਮਨਦੀਪ ਕੌਰ/28
- ਪੰਜਾਬੀ ਚਿੰਤਨ ਪਰੰਪਰਾ : ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਪਾਸਾਰ/ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ/33
- ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਰਦੂ/ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ : ਸੂਰ-ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ('ਜਪੁ' ਬਾਣੀ
ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ)/ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ/45
- ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਕ ਯਥਾਰਥ/ਡਾ. ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ/56
- ਮਨਮੋਹਨ-ਕਾਵਿ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਵਾਤਸਲ-ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਤਿ ਹੁੰਗਾਰੇ ਦਾ ਅਧਿਐਨ/ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ/62
- ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵਹਿੰਦਾ ਦਰਿਆ/ਡਾ. ਮਮਤਾ ਰਾਣੀ/76
- ਸੱਚੇ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰਾਤਮਕ ਸਰੂਪ : ਰਾਗੁ ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੫
ਅਲਾਹਣੀਆ/ਸੰਦੀਪ ਕੌਰ/82
- ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਹਜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ/ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ/97

□ ਕਹਾਣੀਆਂ

- ਰਿੱਛ/ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਨਾ/102
- ਮਗਰਮੱਛ/ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰਾਲਾ/110
- ਗਵਾਚੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ/ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ/116

□ ਨਾਟਕ

- ਪੋਹ ਦੀ ਪੁੰਨਿਆ/ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਵਨਾਗਰਿਕ/121

□ ਕਾਵਿ-ਰੂਪ

- ਗਜ਼ਲ/ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸਖੀ/140
- ਗਰੀਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਾ ਖੜੀ ਹੋਵੇ ਕਵਿਤਾ/ਡਾ. ਮਨੋਜੀਤ/142
- ਨਿਰਲੇਪ/ਇੱਛੁਪਾਲ/143
- ਗਜ਼ਲ/ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਲਮ/145
- ਸਭ ਖਾਬ ਹੈ ਲਗਦਾ.../ਮੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੁਗਨੂੰ/146
- ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ/ਡਾ. ਸਨੋਬਰ ਚਿੱਬ/149
- ਉਹ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ/ਯਾਦਾਂ ਪਰਤੀਆਂ/ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੀਰ/152
- ਪੱਥਰ/ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਰਛੀ/153
- ਤੇਰੇ ਕਰਕੇ/ਬਲਜੀਤ ਘੋਲੀਆ/155

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ : ਸੂਰ-ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ (‘ਜਪੁ’ ਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ)

□ ਅਮਰੀਕ ਸਿੱਖ

1. ਵਿਸ਼ਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ : ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ, ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਸਮਗਰੀ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਰਚਨਾਕਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰਸੇ ਤਕ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਵਿਧੀਵਤ ਆਰੰਭ ੧੯੧੬ ਈ ਸਵੀ ਵਿਚ ਛਪੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ¹ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਮਿਥਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਰਦੂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਛਾਪਦਾ ਤਰਜੁਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਜੁਮੇ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਹੀ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ।

ਦਰਅਸਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਿਪੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ) ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਰਦੂ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਬਾਣੀਆਂ ('ਜਪੁ' ਅਤੇ 'ਗਉੜੀ ਸੁਖਮਨੀ ਮ: ੫')² ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸੁਧ ਰੂਪ ਅਜੇ ਤਕ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਬਾਣੀ (ਜਪੁ) ਦੇ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਤਰਜੁਮੇ ਅਤੇ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾਈ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੂਲ ਪਾਠ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ /ਸ/ ਧੁਨੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ ਸੇ (ث), ਸੀਨ (س), ਸੁਆਦ (ص)। /ਜ਼/ ਲਈ ਚਾਰ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ ਜ਼ਾਲ (ج), ਜ਼ੇ (ز), ਜ਼ੋਏ (ظ), ਜ਼ੁਆਦ (ض)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ /ਤ/ ਲਈ ਦੋ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੇ (ت), ਤੋਏ (ط) ਹਨ ਅਤੇ /ਹ/ ਲਈ ਚਾਰ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੇ (ح), ਛੋਟੇ ਹੇ (ه), ਦੋ ਚਸਮੀ ਹੇ (ه) ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਦਿ, ਮਧ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਰਤੋ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਹੇ (ه) ਲਿਪੀ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲਿਪੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਪਾਠ ਨੂੰ ਦੂਜੀ (ਹੋਰ) ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ (ਲਿਪੀਅੰਤਰਿਤ) ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਅਨੇਕ ਨਵੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਅਪਣਾਏ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਰਦੂ/ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਬੰਧ : ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ

□ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

1. ਵਿਸ਼ਾ-ਪ੍ਰਵੇਸ਼ : ਸਿਰਲੇਖ ਆਰਥੋਗ੍ਰਾਫੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਐਨ-ਵਸਤੂ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਢਲਾ ਹਿਸਾ ਹੈ। ਇਹ 'ਲੇਖ' ਦਾ 'ਸਿਰ' ਭਾਵ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੈ। ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ। ਲਿਖਤ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਸਿਰਲੇਖ ਨੂੰ ਮੂਲ ਪਾਠ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਕੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਲੇਖ ਆਮ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਫਾਂਟ ਪੇਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਪਤਰੇ ਉਤੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਉਪਰ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਹਿਮ ਭਾਗ ਹਨ। ਇਹ ਉਚਾਰਨ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਵੀ ਹਿਸਾ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ, ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਅਧਿਐਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਿਰਲੇਖ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਉਰਦੂ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਚੇ ਸੰਬੰਧੀ ਵਰਤੇ ਗਏ ਆਧਾਰ ਸਰੋਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ :

1. ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (آدمری گورو گرنه صاحب جی), ਉਰਦੂ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ ਲਾਹੌਰ, ਮਿਤੀਗੀਣ।
2. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (آدمری گورو گرنه صاحب), ਉਰਦੂ
3. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ (مري گورو گرنه صاحب), ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸਾਹਮੁਖੀ-ਉਰਦੂ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ, ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਓਟਾਵਾ (Ottawa), ਕੈਨੇਡਾ (Canada), online (<http://Sikhbookclub.com>).

ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਾਲਜ ਸੈਕਟਰ-26, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, E-mail : ammisingh084@gmail.com,
ਮੋ. 9888621383

92/ਸ਼ੀਰਾਜ਼ਾ : ਨਵੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ 2020

ISSN : 2456 - 253X

ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਫਰ

ਮਾਬਰ

ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2021

ਮੁੱਲ : 75 ਰੁਪਏ

ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਫਰ

(A Creative Journey of Human Values)

ਆਬਰੂ

ਸੰਪਾਦਕ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਨਾ

ਮੋਬਾ : 97976-57211

ਸੰਪਾਦਕ ਮੰਡਲ

ਡਾ. ਮੋਨੋਜੀਤ

ਮੋਬਾ : 94191-39906

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਵਨਾਗਰਿਕ

ਮੋਬਾ : 95966-52796

ਜੰਗ ਐਸ. ਵਰਮਨ

ਮੋਬਾ : 94192-10834

ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੀਰ*

ਮੋਬਾ : 96220-06304

ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਮੋਬਾ : 84920-05225

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ

ਮੋਬਾ : 99060-03940

ਕਨੇਡਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ

ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮੋਬਾ : +1 416-450-0554

ਈਮੇਲ : baljeetraina58@gmail.com

ਮੁੱਲ : ਇਕ ਕਾਪੀ 75 ਰੁਪਏ

ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ 100 ਰੁਪਏ

ਦੇਸ਼ ਸਲਾਨਾ : 300 ਰੁਪਏ

ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ : 400 ਰੁਪਏ

ਜੀਵਨਸਾਥ : 5000 ਰੁਪਏ

ਵਿਦੇਸ਼ ਸਲਾਨਾ : 30 ਡਾਲਰ, 15 ਪੈਂਡ

ਜੀਵਨ ਸਾਥ : 500 ਡਾਲਰ, 250 ਪੈਂਡ

ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹਲ ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

* ਆਨਰੇਰੀ

ਸਾਲ : 20 ਅੰਕ : 1 - 3

ਜਨਵਰੀ-ਮਾਰਚ 2021

ਤਰਤੀਬ

ਸੰਪਾਦਕੀ	: ਵਿਦਵਾਨ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਕੋਈ ਰਾਗ ਸੁਭਾਵਣ.../ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਨਾ/2
ਡਾਇਰੀ	: ਮੈਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ-6/ਡਾ. ਮੋਨੋਜੀਤ/3
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ	: ਭਾਰਤੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਪੁਨਰ ਜਨਮ/ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਵਨਾਗਰਿਕ/6
ਕਹਾਣੀਆਂ	: ਜਲਪਰੀ/ਪਰਮਜੀਤ ਮਾਨ/9
	: ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ/ਸਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਨਹਦ/13
	: ਸਾਇਆ/ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ/18
ਹਿੰਦੀ ਕਹਾਣੀ	: ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕਟੋਰੀ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਛੱਲਾ/ਮੂਲ ਹਿੰਦੀ : ਰੂਪਾ ਸਿੰਘ, ਅਨੁਵਾਦ : ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ/23
ਕਵਿਤਾਵਾਂ	: ਨਵਾਂ ਸਾਲ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ/ਜੰਗ ਐਸ. ਵਰਮਨ/28
ਸਿਰਜਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ	: ਨਿਰਵਾਣ : ਮੇਰੀ ਨਾਵਲ ਸਿਰਜਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ/ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ/29
ਖੋਜ-ਪੱਤਰ	: ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ/ਡਾ. ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ/32
	: ਸੰਕਟਗ੍ਰਸਤ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਲ.../ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮੁੰਡੇ/34
	: ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਰੋਗਮੰਚ : ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਵਿਹਾਰ/ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ/37
	: ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਵਿ : ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਅਧਿਐਨ/ਸੋਨੂੰ/42
	: ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਉਪਨਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਰੀ/ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ/46
	: ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਕਾਵਿ ਰੂਪਕਾਰ/ਡਾ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ/49
	: ਮਹਾਨ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ.../ਸੁਮਨ ਕਪੂਰ/54
	: ਪੰਜਾਬੀਓ! ਜੀਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨਾ :.../ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ/57
	: ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਿਕ.../ਸਿਮਰਜੀਤ ਕੌਰ/60
	: ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ : ਵਿਭਿਨ ਪਾਸਾਰ.../ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ /67
	: ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੀਰ ਦਾ ਨਾਵਲ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਤਣਾਅ.../ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ/71
	: "ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਸ਼ੈਲੀ—.../ਡਾ. ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ/74
	: ੧੯-ਸੰਕਲਪ, ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਚਿੰਤਨ/ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ/77
	: ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤਅੱਲੁਕ :.../ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ/80
	: ਮੱਧਕਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ.../ਡਾ. ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ/84
	: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼.../ਡਾ. ਕਿਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ/87
	: ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਕਾਵਿ ਨਾਟਕ.../ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ/91
	: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ/ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ/93
ਵਿਅਕਤੀ ਚਿੱਤਰ	: ਪਲ ਵਿੱਚ ਜੋਗੀ, ਪਲ ਵਿੱਚ ਭੋਗੀ :.../ਸੁਖਦੇਵ ਬੈਨੀਪਾਲ/96
ਸਮੀਖਿਆ	: ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਵਿੱਚ.../ਨਿਰੰਜਣ ਬੋਹਾ/98
ਗਜ਼ਲਾਂ	: ਪ੍ਰੇਮ ਸਾਹਿਲ/ii, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਮਸਤਾਨਾ'/iii

ਛਾਪਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਲਾਸਿਕ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਬੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ 'ਦਫਤਰ ਆਬਰੂ' ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ-5, ਕੁੰਜਵਾਨੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਫਿਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਜੰਮੂ 180010 ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਪਾਦਕ: ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਨਾ

Printer, Publisher, and Owner Gurmukh Singh Printed it at M/S Classic Printers, Bari Brahmna and Published at Aabru office, H.No.5, Kunjwani, Behind Shaheed Filling Station Jammu-180010. Editor, Baljeet Singh Raina

ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦਾ ਭਾਸ਼ਾਈ ਤਅੱਲੁਕ : ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ

— ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ —

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਰੀਆ ਲੋਕ ਤਕਰੀਬਨ 1500 ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਖਲ ਹੋਏ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਆਰਿਆਈ ਜ਼ਬਾਨ ਲਿਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਕੌਮ ਨੇ ਆਰਿਆਈ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਿਧ ਤੋਂ ਲਈ ਕੇ ਸਰਸੂਤੀ ਨਦੀ ਤਕ ਆਪਣਾ ਵਾਸਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਥੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਰੀਆ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਰਿਗ ਵੇਦ ਦੇ ਮੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੈਦਿਕ-ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਵੈਦਿਕ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ³ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਹੀ ਸੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲ ਨਾਲ ਇਹ ਆਰੀਆ ਲੋਕ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਕਾਬਿਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵੈਦਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਦੇਸੀ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਉਦੀਚਯ, ਮਧ-ਪਰਦੇਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚਯ ਦੇ ਉਪ ਰੂਪਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਸੁੱਧ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆ ਬਿਰਾਜਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲੋਕ-ਸਮੂਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈ। ਇਥੇ ਧਿਆਨ ਯੋਗ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਪੰਜ ਭੇਦ; ਪਿਸ਼ਾਚੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਸ਼ੌਰਸ਼ੈਨੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਮਾਗਧੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ, ਅਰਧ-ਮਾਗਧੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਵਸਥਾ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ। ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਵੀ ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਮੁਖ ਨਵਾਂ-ਪਿਸ਼ਾਚੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼, ਸ਼ੌਰਸ਼ੈਨੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼, ਮਾਗਧੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼, ਅਰਧ-ਮਾਗਧੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ-ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ

1. ਪੰਜਾਬੀ :-

ਵਿਦਵਾਨਾ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ (Origin) ਬਾਰੇ ਵਖ-ਵਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਕੁਝ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਤੇ ਸਾਹਿੱਤਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਤਾ-ਨਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਾਂਗੇ।

(ੳ) ਪ੍ਰੋ: ਮੁਹੰਮਦ ਹੁਸੈਨ ਆਜ਼ਾਦ ਵਾਂਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿੱਤ-ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਬੁਧ ਸਿੰਘ^੪ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਉਦਗਮ (ਨਿਕਾਸ) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਹ ਰਾਏ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਆਰਿਆਈ ਜ਼ਬਾਨ, ਹਿੰਦ ਆਰਿਆਈ ਤੇ ਹਿੰਦ ਈਰਾਨੀ ਸ਼ਾਖ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਆਰਿਆਈ ਜ਼ਬਾਨ ਸਥਾਨਕ ਬੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਕੇ ਵੈਦਿਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ-ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ (ਭਾਰਤੀ) ਵਿਚ ਵਿਭਕਤ (ਤਕਸੀਮ) ਹੋ ਗਈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ ਸ਼ੌਰਸ਼ੈਨੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼

ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਾਵਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਨਿਗਾਹ, ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਰਵਾਇਤ ਉਪਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਸ਼ੌਰਸ਼ੈਨੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਨਹੀਂ, ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਉਪਰ, ਗਵਾਂਢੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜ਼ਰੂਰ ਪਿਆ ਹੈ।

(ਅ) ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਬਾਵਾ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਮਗਰੋਂ, ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਖੋਜ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਪਰ ਡਾਕਟਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਦੀਵਾਨਾ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬੋਲੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲ ਜੋਲ ਤੋਂ ਵੈਦਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ। ਵੈਦਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੇ ਪਿਸ਼ਾਚੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਤੇ ਪਿਸ਼ਾਚੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬੋਟੀ ਪਿਸ਼ਾਚੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼^੫ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਕਲੀ, ਇਸ ਦੇ ਪਾਲਨ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿਚ ਅਭੀਰੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਵੀ ਹਥ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਏ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

(ੲ) ਡਾ: ਸਿਧੇਸ਼ਵਰ ਵਰਮਾਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਉਚੇਰੀ ਸ਼ਕਲ-ਸੂਰਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਆਰਿਆਈ ਸੰਯੁਕਤ ਤਤਸਮ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ (ੳ) ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਤਕ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 'ਤੈ' ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ (ੳ) ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਗੇ ਚਲਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਵਖ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਉਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਕਲ ਦੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਗਾਜਨੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਿਹੜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ-ਹਿੰਦੂ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਮੁਹੰਮਦ ਔਫੀ ਸਾਆਦ ਬਿਨ ਸਲਮਾਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਵੀ ਨੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਤੇ ਅਰਬੀ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਤੀਜਾ ਦੀਵਾਨ ਹਿੰਦਵੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ। ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਹਿੰਦਵੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲਾਹੌਰੀ ਬੋਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਰਬੀ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹਿੰਦਵੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਖ-ਵਖ ਦਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਚਲ ਕੇ ਲਿਖਾਂਗੇ।

(ੳ) ਦੱਤਾ ਤੇ ਬ੍ਰਿਜ ਮੋਹਨ ਕੈਫੀ ਜੀ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ੌਰਸ਼ੈਨੀ ਅਪਭ੍ਰੰਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ^{੧੦} ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਦ-ਆਰਿਆਈ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਅਧਿਕ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ ਹੈ। ਕੈਫੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਠੀਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੰਨੇ ਸ਼ਬਦ ਬਦੇਸੀ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ, ਉਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤ ਆਰਿਆਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(ੴ) ਡਾ: ਧੀਰੇਂਦਰ ਵਰਮਾ ਜੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਉਪਰ ਦਰਦ ਤੇ ਪਿਸ਼ਾਚੀ ਬੋਲੀਆਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਹੈ।^{੧੧} ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬੀ (ਲਹਿੰਦੀ) ਕੁਝ ਅਣਮਹਸੂਸੇ ਤਰੀਕੇ

ISSN : 2456 - 253X

ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਫ਼ਰ

ਆਬਰੂ

ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜੂਨ 2021

ਮੁੱਲ : 75 ਰੁਪਏ

ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਫਰ

(A Creative Journey of Human Values)

ਆਬਰੂ

ਸਾਲ : 20 ਅੰਕ : 4 - 6

ਅਪ੍ਰੈਲ-ਜੂਨ 2021

ਤਰਤੀਬ

ਸੰਪਾਦਕ
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਨਾ
ਮੋਬਾ : 97976-57211
ਸੰਪਾਦਕ ਮੰਡਲ
ਡਾ. ਮੋਨੋਜੀਤ
ਮੋਬਾ : 94191-39906
ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਵਨਾਗਰਿਕ
ਮੋਬਾ : 95966-52796
ਜੰਗ ਐਸ. ਵਰਮਨ
ਮੋਬਾ : 94192-10834
ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੀਰ*
ਮੋਬਾ : 96220-06304
ਰਾਜਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਮੋਬਾ : 84920-05225
ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ
ਮੋਬਾ : 99060-03940

ਕਨੇਡਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ
ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮੋਬਾ : +1 416-450-0554

ਈਮੇਲ : baljeetraina58@gmail.com

ਮੁੱਲ : ਇਕ ਕਾਪੀ 75 ਰੁਪਏ

ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ 100 ਰੁਪਏ

ਦੇਸ਼ ਸਲਾਨਾ : 300 ਰੁਪਏ
ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ : 400 ਰੁਪਏ
ਜੀਵਨਸਾਥ : 5000 ਰੁਪਏ
ਵਿਦੇਸ਼ ਸਲਾਨਾ : 30 ਡਾਲਰ, 15 ਪੈਂਡ
ਜੀਵਨ ਸਾਥ : 500 ਡਾਲਰ, 250 ਪੈਂਡ

ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ
ਵਿਅਕਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹਲ
ਜੰਮੂ ਵਿਖੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

* ਆਨਰੇਰੀ

ਸਮੀਖਿਆ

ਸੰਪਾਦਕੀ	: ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗਵਾਹ/ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਨਾ/2
ਡਾਇਰੀ	: ਮੈਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ-7/ਡਾ. ਮੋਨੋਜੀਤ/3
ਕਹਾਣੀਆਂ	: ਇਲਾਜ/ਅਸ਼ੋਕ ਵਾਸਿਸ਼ਠ/5
	: ਨੇਕ ਰੂਹ/ਸਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਨਹਦ/11
ਬਖਸ਼ੀਅਤ	: ਡਾ. ਅੱਸ ਅੱਸ. ਭੱਟੀ: ਇੱਕ ਬਹੁਪੱਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਖੋਜਕਰਤਾ/ਜੰਗ ਐਸ. ਵਰਮਨ/15
ਗਜ਼ਲਾਂ	: ਤਿੰਨ ਗਜ਼ਲਾਂ/ਬਲਵਿੰਦਰ 'ਬਾਲਮ'/19
ਕਵਿਤਾਵਾਂ	: ਚਾਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਵਨਾਗਰਿਕ/20
ਮੁਲਾਕਾਤ	: ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਲੇਖਕ ਲਈ-ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਵੀ/ਮੁਲਾਕਾਤੀ : ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ/21
ਖੋਜ ਪੱਤਰ	: ਪਰਵਾਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟੈਕਸਟ ਸਿਰਜਦਾ ਨਾਵਲ : ਜਰਖੇਜ/ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਿੰਦਰਾ/28
	: ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਟ ਚੇਤਨਾ (ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ 'ਚ)/ਡਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ/32
	: ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਰੀ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਇਕਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ.../ਗੌਰਵ/37
	: ਆਦਰਸ਼ਵਾਦ, ਸੁਧਾਰਵਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਮੁਖੀ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਦੀ ਮਿੱਸ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ— ਸਾਲ 2020 ਦਾ ਨਾਵਲ/ਜੇ.ਬੀ. ਸੇਖੋਂ/42
	: ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਹੋਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰਵਿਊ.../ਰਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ 'ਚੋਹਾਨ'/46
	: ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚਲਾ ਪਿੱਤਰਕੀ ਪਰਵਚਨ/ਡਾ. ਗੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ/50
	: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ : ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਰਿਪੇਖ/ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ/54
	: ਬਾਣੀ ਮਹਲਾ ੯ ਦਾ ਉਰਦੂ/ਫਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ : ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ/ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ/59
	: ਸ਼ੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦੀ ਕਥਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ/ਮਮਤਾ ਰਾਣੀ/64
	: ਸੰਵਾਦ : ਪੁਨਰ-ਸੰਵਾਦ : ਇਕ ਅਧਿਐਨ/ਪ੍ਰੋ. ਸੋਹਜ ਦੀਪ/66
	: ਪੱਛਮੀ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਕਾਵਿ ਦਾ ਅਨੁਕਰਨ ਸਿਧਾਂਤ : ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ/ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ/72
	: ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਜਿਓ ਰਿਹਾ ਮਨੁੱਖ?—ਇਕ ਸਵਾਲ/ਡਾ. ਸੋਨਾ/74
	: ਪਗਡੰਡੀਆਂ : ਔਰਤ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗਾਥਾ/ਡਾ. ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ/77
	: ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਸਾਹਿਤ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਅਰਥ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਰੂਪ/ਪੀਟਰ ਸਹੋਤਾ/81
	: ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ : ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਧਿਐਨ/ਸੀਮਾ ਕੁਮਾਰੀ/83
	: ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੱਗੂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ : ਪਾਠ-ਮੂਲਕ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਰਿਪੇਖ ("ਦਰਦ ਜਾਗਦਾ ਹੈ" ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ)/ਮੋਨਿਕਾ/86
	: ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ (ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੜਗ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ)/ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ/88
	: ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ/ਜਸਦੀਪ ਕੌਰ/89
	: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀਵਨ : ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ/ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ/91
	: ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ : ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਪਰਿਪੇਖ/ਮੰਜੂ ਬਾਲਾ/93
	: ਲੋਕ/ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚੋਗੇਰ : ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਸਾਡੇ ਗੀਤ/ਡਾ. ਮਮਤਾ/95
	: ਹਰਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਰਜੀ ਦਾ ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਘੁੰਡ 'ਚੋਂ ਬੋਲਦੇ ਅੱਖਰ/ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ/99

ਛਾਪਕ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਲਾਸਿਕ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਬੜੀ ਬਾਹਮਣਾ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ 'ਦਫ਼ਤਰ ਆਬਰੂ' ਮਕਾਨ ਨੰਬਰ-5, ਕੁੰਜਵਾਨੀ, ਬਹੀਦ ਵਿਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ, ਜੰਮੂ 180010 ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਪਾਦਕ: ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੈਨਾ
Printer, Publisher, and Owner Gurmukh Singh Printed it at M/S Classic Printers, Bari Brahmana and
Published at Aabru office, H.No.5, Kunjwani, Behind Shaheed Filling Station Jammu-180010. Editor,
Baljeet Singh Raina

ਬਾਣੀ ਮਹਲਾ ੬ ਦਾ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ : ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਧਾਨ

— ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ —

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਰੂਪ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿਤਰ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ, 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' (Sri Guru Granth Sahib) ਦੇ ਮੁਕੱਦਸ ਸਰੂਪ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਆਕਾਦਮਿਕ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਪੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ 'ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ' ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਅੰਤਿਰਿਕਤ ਪਾਠ ਦਾ ਉਰਦੂ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ, ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਸਮਗਰੀ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਰਚਨਾਕਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰਸੇ ਤਕ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਵਿਧੀਵਤ ਆਰੰਭ 1916 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਛਪੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਮਿਥਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਰਦੂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਛਾਪ ਦਾ ਤਰਜੁਮਾ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਤਿੰਨ ਛਾਪੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਨਿਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ੬ ਉਰਦੂ ਤਰਜੁਮੇ (ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ) ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਛਾਪੇ ਉਕਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਤਰਜੁਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਹੀ ਹੋਇਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ।

ਦਰਅਸਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਿਪੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ) ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਰਦੂ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅੰਤਿਰਿਕਤ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸ਼ੁਧ ਰੂਪ ਅਜੇ ਤਕ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਦੀ ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਬਾਣੀ (ਸਬਦ ਅਤੇ ਸਲੋਕ) ਦਾ ਉਰਦੂ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ-ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਤਰਜੁਮੇ ਅਤੇ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾਈ

ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਲ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੂਲ ਪਾਠ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ /ਸ/ ਧੁਨੀ ਲਈ ਤਿੰਨ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ ਸੇ (س), ਸੀਨ (س), ਸੁਆਦ (ص)। /ਜ਼/ ਲਈ ਚਾਰ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ ਜ਼ਾਲ (ز), ਜ਼ੇ (ز), ਜ਼ੋਏ (ژ), ਜ਼ੁਆਦ (ض)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ /ਤ/ਲਈ ਦੋ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੇ (ت), ਤੋਏ (ط) ਹਨ ਅਤੇ /ਹ/ਲਈ ਚਾਰ ਲਿਪੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੇ (ح), ਛੋਟੇ ਹੇ (ه), ਦੋ ਚਸਮੀ ਹੇ (ه) ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਦਿ, ਮਧ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਵਾਲਾ ਛੋਟਾ ਹੇ (ه) ਲਿਪੀ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਲਿਪੀ ਦੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਪਾਠ ਨੂੰ ਦੂਜੀ (ਹੋਰ) ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਰੂਪਾਂਤਰਿਤ (ਲਿਪੀਅੰਤਰਿਤ) ਕਰਦੇ ਵਕਤ ਅਨੇਕ ਨਵੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨਿਯਮ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਔਖੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਦੇ ਲੜੀਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਖੋਜ-ਪਰਚੇ ਦੁਆਰਾ ਉਰਦੂ/ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ੁਧ-ਲਿਪੀਅੰਤਰਣ ਦੀ ਪਰਖ (ਕਸੋਟੀ) ਕੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਬਤ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੁਕਤੇ ਇਥੇ ਦਿੱਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਥਲੇ ਖੋਜ-ਪਰਚੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਤਾਬ 'شری گورو تیغ بہادر سی بہارج' (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਖਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ (عنوان) :

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖੋਜ-ਪਰਚੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਤਾਬ 'شری گورو تیغ بہادر سی بہارج' (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਦੋ ਅਲਫ਼ਾਜ਼ 'شری' (ਸ੍ਰੀ) ਅਤੇ 'گورو' (ਗੁਰੂ) ਅਜਿਹੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਧੁਨੀਆਂ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਤਦਭਵ ਰੂਪ ਵਿਚ 'ਸ੍ਰੀ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ' ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਧਿਆਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਗੁਰ', 'ਗੁਰ' ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ' ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਹੀ ਅਰਥ

SAVITRIBAI PHULE PUNE UNIVERSITY

Home

UGC

Search

UGC-CARE List

UGC-CARE List

You searched for "2278-7925". Total Journals : 1

Search:

Sr.No.	Journal Title	Publisher	ISSN	E-ISSN	Action
1	PIMT Journal of Research	Punjab Institute of Management and Technology	2278-7925	NA	Discontinued from Oct. 2021

Showing 1 to 1 of 1 entries

Previous 1 Next

< >

SAVITRIBAI PHULE PUNE UNIVERSITY

Home

UGC

Search

UGC-CARE List

UGC-CARE List

You searched for "Shodh Sarita". Total Journals : 1

Search:

Sr.No.	Journal Title	Publisher	ISSN	E-ISSN	Action
1	Shodh Sarita (print only)	Shodh Sanchar Educational and Research Foundation	2348-2397	NA	Discontinued from April 2021

Showing 1 to 1 of 1 entries

Previous 1 Next

< >

SAVITRIBAI PHULE PUNE UNIVERSITY

Home

UGC

Search

UGC-CARE List

UGC-CARE List

You searched for "Shodh Sanchar Bulletin". Total Journals : 1

Search:

Sr.No.	Journal Title	Publisher	ISSN	E-ISSN	Action
1	Shodh Sanchar Bulletin (print only)	Shodh Sanchar Educational and Research Foundation	2229-3620	NA	Discontinued from April 2021

Showing 1 to 1 of 1 entries

Previous 1 Next

< >